

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 25 มกราคม 2544

คู่มือนายกรัฐมนตรี บทยอดพีระมิดแห่งอำนาจ (2)

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

กฎข้อที่เจ็ด เมื่อเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องรู้จักใช้วิชาจิตรกรรมให้เป็นประโยชน์

นายกรัฐมนตรีมีความสามารถในการวาดรูปหรือไม่ ไม่สำคัญเท่ากับความสามารถในการทาสี ในประวัติศาสตร์โลก มีนายกรัฐมนตรีนานาประเทศหลายต่อหลายคนเป็นจิตรกรสมัครเล่น บางคนนั่งสังเกตภาพผู้ร่วมเข้าประชุม โดยมีได้สนใจประเด็นการประชุม ทั้งๆที่นายกรัฐมนตรีเป็นประธานที่ประชุม ประพฤติกรรมเช่นนี้รู้ไปถึงไหน ถูกวิพากษ์ไปถึงนั้น ยิ่งผู้ถูกแอบสังเกตภาพเป็นสาวไส้ด้วยแล้ว เสียงนินทาว่า นายกรัฐมนตรี she-go (อ่านว่า ซีกอ) ย่อมดังขรม

ความสามารถในการทาสีเป็นคุณสมบัติสำคัญของนายกรัฐมนตรี การทาสีเพื่อให้ภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรีดีเกินกว่าความเป็นจริงนับเป็นปฏิบัติการชั้นประถม ทักษะในการทาสีเช่นนี้เองที่ช่วยเพิ่มความคงทนของตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีบางคนมีภาพลักษณ์ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งๆที่สมุนบริวารเป็นนักปล้นชาติ แต่การปล้นชาติเกิดขึ้นได้อย่างไร ภายใต้นายกรัฐมนตรีที่มีภาพลักษณ์ความซื่อสัตย์สุจริต หากมิใช่เป็นเพราะนายกรัฐมนตรีรู้เห็นเป็นใจ ให้อภัย และมีขันติธรรมระดับเกินมนุษย์ หรือมิฉะนั้นก็มีความสุขที่ได้เห็นมิตรสนิท สมุนและบริวาร ฉ้อราษฎร์บังหลวงและโกงชาติบ้านเมือง

การทาสีเพื่อให้ภาพลักษณ์ดูดีเป็นปฏิบัติการควบคู่กับการป้ายสี อันเป็นการทาสีเพื่อให้ภาพลักษณ์ดูเลวร้าย นายกรัฐมนตรีต้องพัฒนาทักษะในการป้ายสี จนถึงระดับที่แม้จะมีการป้ายสีแล้ว ผู้คนไม่รู้สึกรู้ถึงถึงการป้ายสีนั้น การป้ายสีชั้นประถม ได้แก่ การป้ายสีว่า บรรดาปัญหาอันเลวร้ายของชาติบ้านเมืองทั้งหมดล้วนเกิดในรัฐบาลชุดที่แล้ว การป้ายสีชั้นมัธยม ได้แก่ การป้ายสีกลุ่มผู้ชุมนุมต่อต้านคัดค้านรัฐบาลว่า รับเงินจากต่างชาติมาปฏิบัติการ หรือผู้ต่อต้านรัฐบาลมิได้เป็นคนไทย รวมทั้งการป้ายสีสื่อมวลชนที่ต่อต้านรัฐบาลว่าเป็นสื่อที่มีสังกัด การป้ายสีชั้นอุดม ได้แก่ การป้ายสีว่า บรรดาผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลล้วนมีข้อมูลและความรู้ที่ไม่ถูกต้อง เฉพาะนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลเท่านั้นมีข้อมูลและความรู้ที่ถูกต้อง

กฎข้อที่แปด เมื่อเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องรู้จักจัดตั้งสื่อมวลชน

ในเมื่อการทำสื่อมีความสำคัญต่อความคงทนของตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การจัดตั้งสื่อมวลชนเป็นยุทธวิธีที่สำคัญของปฏิบัติการการทาสี นายกรัฐมนตรีจึงต้องใช้สื่อมวลชนที่เป็นกลไกรัฐ ทั้งสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ ให้เป็นประโยชน์ทางการเมืองอย่างเต็มที่ โดยต้องจัดวางกำลังคนที่ไว้วางใจได้ยึดกุมกรรมประชาสัมพันธ์และองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย นายกรัฐมนตรีจึงต้องไม่รู้สึกตะขิดตะขวงใจในการใช้กลไกของรัฐเหล่านี้สร้างภาพลักษณ์ของตนเองและเผยแพร่ผลงานของรัฐบาล ในยามที่ฝ่ายค้านและฝ่ายต่อต้านรัฐบาลโจมตีรัฐบาล จงใช้กลไกของรัฐทั้งมวลตอบโต้ชนิดไม่ให้เกิดไม่ให้เกิด หนทางในการป้องปรามฝ่ายค้านและฝ่ายต่อต้านรัฐบาลมีอยู่อย่างน้อย 2 หนทาง หนทางหนึ่งก็โดยไม่เสนอข่าวฝ่ายค้านและฝ่ายต่อต้านรัฐบาล ยกเว้นข่าวที่ยังคงความเสื่อมเสียแก่ปรีภักษ์ทางการเมืองเหล่านี้ อีกหนทางหนึ่งก็คือ การขุดคุ้ยข้อมูลเพื่อป้ายสีฝ่ายค้านและฝ่ายต่อต้านรัฐบาล

ในขณะที่การจัดการกับวิทยุและโทรทัศน์มิใช่เรื่องยาก เนื่องจากรัฐบาลมีกลไกของตนเอง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่ยากแก่การจัดการ เนื่องจากความหลากหลายและรัฐบาลไม่มีหนังสือพิมพ์ของตนเอง นายกรัฐมนตรีจึงต้องแยกแยะหนังสือพิมพ์ที่เป็น ‘พวกเรา’ กับ ‘พวกเขา’ จงใช้หนังสือพิมพ์ที่เป็น ‘พวกเรา’ เล่นงานหนังสือพิมพ์ที่เป็น ‘พวกเขา’ อายุทางการเมืองของนายกรัฐมนตรียาวนานพอที่จะแยกแยะได้ว่า นักหนังสือพิมพ์คนใดเป็น ‘พวกเรา’ และคนใดเป็น ‘พวกเขา’

จงปูนบำเหน็จหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ที่เป็น ‘พวกเรา’ ความข้อนี้อบรมคลุมถึงสื่อมวลชนประเภทอื่นด้วย วิธีการปูนบำเหน็จที่ได้ผลมีอยู่อย่างน้อย 2 วิธี วิธีแรก ได้แก่ การนัดเลี้ยงอาหารสื่อมวลชนที่เป็น ‘พวกเรา’ ทุกสัปดาห์ พร้อมทั้งให้ข่าวลับเฉพาะ เพื่อให้สื่อมวลชนที่เป็น ‘พวกเรา’ ตกข่าว เมื่อการตกข่าวปรากฏด้วยความถี่สูง นายกรัฐมนตรีจะต้องไม่ลืมตอกย้ำให้เห็นความด้อยคุณภาพของสื่อมวลชนที่เป็น ‘พวกเรา’ วิธีที่สอง ได้แก่ การผันงบประมาณประชาสัมพันธ์ของหน่วยราชการไปให้สื่อมวลชนที่เป็น ‘พวกเรา’ ทั้งนี้เพื่อให้สื่อมวลชนที่เป็น ‘พวกเรา’ ออดอยากปากแห้ง

การจัดตั้งสื่อมวลชนต่างประเทศมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าการจัดตั้งสื่อมวลชนภายในประเทศ นายกรัฐมนตรีจึงต้องสร้างสายสัมพันธ์อันดีกับผู้สื่อข่าวต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าสำนักข่าว และต้องประเมินว่า ใครเป็นมิตร ใครเป็นปรปักษ์ จงหมั่นให้สัมภาษณ์พิเศษในลักษณะ Exclusive Interview แก่ผู้สื่อข่าวและหัวหน้าสำนักข่าวที่เป็นมิตร และอาศัยผู้สื่อข่าวและหัวหน้าสำนักข่าวเหล่านี้ในการผลักดันให้นายกรัฐมนตรีติดอันดับ 100 ยอดนายกรัฐมนตรีกฎมิภาค หรือ 500 ยอดวิสัยทัศน์ บางครั้งอาจต้องยอมซื้ออันดับเพื่อให้นายกรัฐมนตรีมีภาพลักษณ์สากล ในโลกทุนนิยม ไม่มีอะไรที่เงินซื้อไม่ได้ ขึ้นอยู่กับว่าเงินถึงหรือไม่เท่า

นั้น นายธนาคารบางคนติดอันดับนายธนาคารแห่งปี ทั้งๆที่ธนาคารที่ตนบริหารผูกพันด้วย NPLs รัฐมนตรีการคลังบางคนมีตรารัฐมนตรีแห่งภูมิภาค ทั้งๆที่ประเทศของตนกำลังเผชิญวิกฤติการณ์ การคลัง หากนายกรัฐมนตรีสามารถ ‘ซื้อ’ หนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ไทยได้ เหตุใดจึง ‘ซื้อ’ หนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ต่างชาติมิได้เล่า

กฎข้อที่เก้า เมื่อเป็นนายกรัฐมนตรี จักต้องหาญกล้าในการใช้วิธีการเกสตาโป

เพื่อให้เก้าอี้นายกรัฐมนตรีคงทนถาวร นายกรัฐมนตรีจักต้องจัดตั้งหน่วยเกสตาโป โดยห้ามใช้ชื่อ ‘เกสตาโป’ เป็นอันขาด เพราะไม่เป็นมงคล หากให้ชื่อว่า ‘หน่วยปราบศัตรูพ่าย’ หน่วยเกสตาโปมีหน้าที่ติดตามหาข่าวกรองเกี่ยวกับผู้นำฝ่ายค้าน ผู้นำองค์กรประชาชนและปัญญาชนซึ่งตั้งตนเป็นปรปักษ์ของรัฐบาล ทั้งนี้ด้วยการดักฟังโทรศัพท์ เปิดจดหมายอ่าน และตรวจสอบการเคลื่อนย้ายรายการในบัญชีธนาคาร นายกรัฐมนตรีจักต้องใช้ข้อมูลที่ได้มาในการ ‘แบล็กเมล’ ปรปักษ์ทางการเมืองเหล่านี้ แม้แต่ผู้นำพรรคร่วมรัฐบาลก็วางใจมิได้ เพราะอาจมีการ ถอนยวงกลางคัน นายกรัฐมนตรีมิควรไว้วางใจภรรยาของตน ดุจเดียวกับที่ไม่ควรไว้วางใจปรปักษ์ทางการเมือง หากภรณยานายกรัฐมนตรีเป็นชู้กับผู้นำฝ่ายค้านย่อมทำให้เสียหายอย่างมาก ในสังคมการเมืองไทย พรรคการเมืองบางพรรคต้องขาดดุลทางเพศ (Sexual Deficit) เพราะเหตุที่มี ‘ได้ดูแลหลังบ้าน’ ให้ดี บางพรรคเกินดุลทางเพศ (Sexual Surplus) แต่บางพรรคมีชื่อเสียงในการ แย่งเมียระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง

กฎข้อที่สิบ เมื่อเป็นนายกรัฐมนตรี จักต้องหมั่นท่อง ‘ยังไม่ได้รับรายงาน’ จนชินใจ

‘ยังไม่ได้รับรายงาน’ กลายเป็นอมตพจน์ เพราะไม่มีนายกรัฐมนตรีคนใดที่ไม่เคย เอื้อนเอ่ยวจีดังกล่าวนี้ การเอื้อนวจี ‘ยังไม่ได้รับรายงาน’ ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างน้อย 2 ด้าน ด้านหนึ่งเป็นการกล่าวโทษข้าราชการโดยนัยในฐานที่ทำงาน (การรายงานนายกรัฐมนตรี) อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ในอีกด้านหนึ่งเป็นการปกปิดความไร้สมรรถภาพของนายกรัฐมนตรีเอง สำหรับ นายกรัฐมนตรีบางคน แม้จะได้รับรายงานก็สั่งการไม่ได้ แก้ปัญหาไม่ถูก

แม้จะต้องท่องวจี ‘ยังไม่ได้รับรายงาน’ แต่ต้องระมัดระวังมิให้มีการเอื้อนวจีชนิด ผิดบริบท นายกรัฐมนตรีบางคนเมื่อถูกถามว่า ชอบอาหารประเภทใดมากเป็นพิเศษ กลับตอบว่า ‘ยังไม่ได้รับรายงาน’ คำตอบของนายกรัฐมนตรียังความครั้นเคร่งแก่พระราชาราชฎี จนคนยากจน ลืมปัญหาของตนเป็นการชั่วคราว จะมีผู้คนที่มากน้อยในสังคมไทยที่เข้าใจว่า การที่คนจนยังคง ยากจนและเป็นโรคคือความรวยอยู่นั้นเป็นเพราะนายกรัฐมนตรี ‘ยังมีไม่ได้รับรายงาน’

กฎข้อที่สิบเอ็ด เมื่อเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องฝึกปรีวิทายุทธเห็นอากาศ

การ 'ลอยตัว' เป็นวิทายุทธชั้นสูง นายกรัฐมนตรีที่ไม่สามารถ 'ลอยตัว' จักต้องแบกรับปัญหาทั้งปวงของสังคมไทยไว้บนบ่าสองข้าง แรงกดดันของปัญหาอาจทำให้นายกรัฐมนตรีเป็นโรคประสาท หรือป่วยเป็นอัมพฤกษ์ นายกรัฐมนตรีต้องบอกกล่าวพระราชารัฐว่า ปัญหาของเมืองไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเป็นปัญหาของปวงชนชาวไทย ไม่ใช่ปัญหาของนายกรัฐมนตรีแต่เพียงผู้เดียวไม่ การ 'ลอยตัว' เป็นการส่งสัญญาณให้ราชกรับรู้

การ 'ลอยตัว' ยังสื่อข่าวสารอีกด้วยว่า นายกรัฐมนตรีมิใช่ผู้รับผิดชอบแก้ปัญหาของชาติบ้านเมืองแต่เพียงผู้เดียว หากแต่เป็นหน้าที่ของกระทรวงทบวงกรมต่างๆ โดยที่มีรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงเป็นผู้ดูแล ในเมื่อปัญหาทุกปัญหามีหน่วยงานและรัฐมนตรีรับผิดชอบแล้ว มิสมควรถ้าจะกดดันให้นายกรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบอีก เพราะโดยหลักการที่ถูกต้อง นายกรัฐมนตรีมิพึงต้องรับผิดชอบปัญหาใดๆ

การ 'ลอยตัว' ชั้นสูงสุด ได้แก่ การ 'ลอยตัว' เหนือปัญหา เหนือความรับผิดชอบ โดยที่ราชกรวยังคงเข้าใจว่า นายกรัฐมนตรีมุ่งมั่นและรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของบ้านเมือง

กฎข้อที่สิบสอง เมื่อเป็นนายกรัฐมนตรี จักต้องมีศิลปะในการจัดวาระการประชุมคณะรัฐมนตรี

การจัดวาระการประชุมและการควบคุมการประชุมคณะรัฐมนตรีเป็นศิลปะที่มีความลึกลับ จะจัดการประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างไรจึงจะดำรงเสถียรภาพของรัฐบาล โดยที่นายกรัฐมนตรีสามารถดูดซับส่วนเกินทางเศรษฐกิจให้ตนและพรรคของตนได้ด้วย

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีลักษณะเป็น 'โรงงาน' ผลิตส่วนเกินทางเศรษฐกิจ บรรดาพรรคร่วมรัฐบาลล้วนต้องการผลักดันโครงการของตนให้ผ่านที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพราะต่างหวังดูดซับส่วนเกินทางเศรษฐกิจ นายกรัฐมนตรีมีโอกาสเห็นวาระการประชุมก่อนผู้ใด และอยู่ในฐานะที่จะจัดวางวาระการประชุมเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ (Agenda Manipulation)

นายกรัฐมนตรีที่เก่งกาจย่อมมีเจมูกสุดคม 'กลืน' ส่วนเกินทางเศรษฐกิจ หนทางที่จะรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลก็แต่โดยการเจรจาครอบงำก่อนการประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อแลกเปลี่ยนโครงการของพรรคหนึ่งกับโครงการของอีกพรรคหนึ่ง หากโครงการใดสามารถผลิตส่วนเกินทางเศรษฐกิจได้มาก นายกรัฐมนตรีอาจทำหน้าที่เป็นท้าวมาลีวราชเจรจาให้พรรคเจ้าของโครงการแบ่งปันส่วนเกินทางเศรษฐกิจแก่พรรคร่วมรัฐบาลอย่างถ่วงหน้า

เพื่อให้โครงการที่ผลิตส่วนเกินทางเศรษฐกิจได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีจักต้องมีศิลปะในการบรรจุวาระจร โดยไม่แจกเอกสารประกอบการประชุมล่วงหน้า และเลือกบรรจุเป็นวาระการประชุมท้ายๆ พร้อมทั้งเร่งรัดการประชุม โดยอ้างว่า นาย

รัฐมนตรีมีภารกิจด้านอื่นที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งมีกำหนดเวลาอันแน่นอน โครงการที่บรรจวาระจะประกอบด้วยโครงการที่ผลักดันโดยรัฐมนตรีร่วมพรรคเดียวกับนายกรัฐมนตรี และโครงการของพรรคอื่นที่ยอมแบ่งปันส่วนเกินทางเศรษฐกิจ

โครงการที่นายกรัฐมนตรีไม่ต้องการให้ความเห็นชอบจะต้องจัดไว้ในวาระการประชุมต้นๆ เพื่อให้มีเวลาในการถกอภิปรายอย่างเต็มที่ นายกรัฐมนตรีต้องส่งสัญญาณให้บริวารและพันธมิตรในพรรคร่วมรัฐบาลรุมถล่ม พร้อมทั้งปล่อยข่าวให้สื่อมวลชนนำไปเผยแพร่

กฎข้อที่สิบสาม เมื่อเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องหมั่นสัญจรทั้งภายในและระหว่างประเทศ

การสัญจรต่างประเทศนอกจากเกื้อกูลการพัฒนาวิสัยทัศน์แล้ว ยังเป็นโอกาสในการท่องเที่ยวต่างแดน โดยมีต้องใช้เงินส่วนบุคคล นายกรัฐมนตรีสามารถอ้างได้เสมอว่า การสัญจรต่างประเทศเป็นไปเพื่อแนะนำตัวต่อผู้นำประเทศเพื่อนบ้าน และกระชับสายสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

เมื่อนายกรัฐมนตรีต้องไปราชการต่างจังหวัด อย่าลืมเยี่ยมเยียนราษฎรเพื่อเก็บเกี่ยวคะแนนนิยมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งราษฎรในฐานะที่มั่นทางการเมืองของนายกรัฐมนตรี

เมื่อใกล้สิ้นอายุขัยของรัฐบาล หรือภายหลังการยุบสภา นายกรัฐมนตรีควรออกเยี่ยมเยียนราษฎรด้วยความถี่สูงขึ้น เพราะเป็นโอกาสในการหาเสียงโดยใช้งบประมาณแผ่นดิน มีจำต้องใช้เงินส่วนตัวหรือเงินของพรรค อีกทั้งควรหอบลูกพรรคออกไปเยี่ยมเยียนราษฎรเป็นคณะใหญ่ เพื่อให้การหาเสียงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กฎข้อที่สิบสี่ เมื่อเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องฝึกทิ้งทวน

การ ‘ทิ้งทวน’ มิใช่เพื่อยอมแพ้ หากแต่เป็นการปฏิบัติกรวดเงินเข้ากระเป๋าของตนเอง โดยที่จะแบ่งปันให้พรรคหรือไม่ก็ได้ บรรดาโครงการที่มีปัญหาในขั้นตอนการพิจารณาจักต้องผลักดันเข้าขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นอายุขัยของรัฐบาลหรือภายหลังการยุบสภาแล้ว บรรดาพรรคร่วมรัฐบาลล้วนมีปฏิบัติการ ‘ทิ้งทวน’ เฉกเช่นเดียวกัน โดยที่ถือเป็น ‘มารยาท’ หรือ ‘กติกากาการเล่นเกม’ ที่พรรคร่วมรัฐบาลจักต้องไม่ปิดแข่งปิดขากัน เพราะจะเป็นการสาวไส้ให้กาгин ในการนี้ นายกรัฐมนตรีจักต้องชำระล้างยางอายออกจากร่างกายและจิตใจ และปฏิบัติการปิดหู ปิดตา ปิดจมูก เพื่อจะได้ไม่ต้องรับรู้เสียงก่นโคตรเหง้าของนายกรัฐมนตรี

การประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายทั้งสิบสี่ข้อดังกล่าวข้างต้นนี้ จะทำให้ชนชาวไทยจด
จำนายกรัฐมนตรืตราบชั่วดินฟ้า